

Egy világpolgár vallomásai

A hatvanas évek végén, egy füledt nyári napon kedves barátaimmal együtt a váci Margaréta presszóban múltattuk időnket, amikor egy — akkor divatos sportkocsival, Škoda Feliciával, új vendég érkezett. Már akkor is szemfüles ifjú voltam (a későbbi újságírói vénák talán akkortájt kezdtek kifejlődni?), azonnal felismerem az érkező vendégben Szász Endre festőművészt.

Akkor még interjú helyett egy autogrammal is beérintem, ezt a számlócédulára kértem, és évtizedekig (nagy becsben!) megőriztem.

Az azóta eltelt évtizedek alatt azután tüzetesen figyelemmel kísértem Szász Endre karrierjét, amerikai éveit csakúgy mint hazai — többek közt hollóházi — korszakait. Összességében úgy hittem, hogy a legutóbbi négy évben sok támogatást élvezett...

Eme hiedelemnek sarkosan ellent mond Szász Endre, abban az interjúban,

amelyet a Mai Nap-nak adott a közelmúltban. A jelen művész — aki persze nem mentes életének kozmopolita formajegyeitől — a választásokkal kapcsolatban a következőket nyilatkozta: „Szerencsésnek tartom az első fordulót, mert Hornék demokratikusabbak lesznek, mert nekik ezt bizonyítaniuk kell”!! Majd így folytatta: „Ehhez komoly csapatuk van, jobb, mint az előzőeknek volt!”

Emellett vallott a neves művész arról is, hogy őt 1950-ben fegyverrejtegetésért 10 évi börtönre ítélték,

amely végül is két évben realizálódott. Úgy tűnik, ezt a „csekélységet” most könnyedén elfelejti, amikor a mai rózsaszínű szocialisták (a tegnapi kommunisták) sikeréért lelkesedik. Az úgynevezett népi—urbánus kérdésről burkolt formában, mégis nagyon jellemzően nyilatkozik, ahogy az egy igazi kozmopolitától elvárható; „Az ezeréves parasztkultúrának már vége. Régen — folytatta Szász Endre — egy parasztember anynyit tudott, mint egy egyetemi tanár. De az ma már a múltté!” Ebből a megoldás-

ból tragédiának látja például a Független Kisgazdapárt 4. helyén való befutását is. (Jellemző: Hornék első helyét szerencsének, míg egy nemzeti párt 4. helyét tragédiának tartja egy olyan valaki, aki mindenütt büszkén magyar művésznek vallja magát.)

Azt megértem, amit nyilatkozott még: „inkább baloldali vagyok, mint jobboldali...” Azzal pedig maradéktalanul egyetérték vele — amit még hozzátett —, hogy a szélsőjobboldaltól, s főleg a fasizmustól idegenkedik. Persze, ez legalább olyan (?)

alaptalan inszINUÁCIÓ, mint-ha mi Horn Gyuláék jövődő kurzusa kapcsán — Recsktől, az Andrássy út 60-tól, vagy a 301-es parcellától idegenkednénk.

Mindenesetre az ilyen és hasonló nyilatkozatok jól rimelnek a nyugati kozmopolita sajtóban — Konrád, Göncz, **Eörsi** által sugalmazott gondolatokra.

Ma már egy cseppet sem bánom, hogy Szász Endre — oly sokáig becsben tartott — autogramját már régen elveszítettem...

Brezovich Károly

Vác